

CULTUURRAAD HOEILAART

MEMORANDUM 2018

Inleiding

Met het oog op de gemeenteraadsverkiezingen van oktober 2018 acht de Cultuurraad het wenselijk om het nieuwe bestuur onze ideeën en aanbevelingen mee te geven voor het cultuurbeleid in de legislatuur 2019-2024.

De tekst van dit Memorandum kwam tot stand in nauw overleg met de leden van de Algemene Vergadering (AV) van de Cultuurraad.

In eerste instantie vond een **evaluatie** plaats over cultuur en cultuurbeleid in de periode 2013-2018. Daarbij werd ook de werking van de Cultuurraad zelf betrokken. Daarna heeft de AV zich - met behulp van voorhanden zijnde beleidsinformatie en onderzoeksresultaten - gebogen over drie thema's, de zogenaamde **3 B's** van:

- **Burgerparticipatie,**
- **Beleid,**
- **Bovenlokale samenwerking.**

Rond ieder thema werden vooraf geformuleerde stellingen en vragen in kleine groepen bediscussieerd en becommentarieerd. Voortkomend uit deze discussies en commentaren kunnen we een aantal knelpunten en uitdagingen voor het komende beleid voorstellen.

Het Memorandum biedt de lezer aldus een beschrijving van onze **bevindingen bij de 3 B's**. Tot slot treft de lezer onze **conclusies en aanbevelingen** inzake cultuurbeleid voor het nieuwe bestuur.

I. Evaluatie 2013-2018

Algemeen

Het Gemeenschapscentrum Felix Sohie is het kloppende hart geworden van onze gemeente. Samen met het vernieuwde Gemeenteplein vormt het een absolute meerwaarde voor onze Hoeilaartse gemeenschap.

Wat de ondersteuning van het verenigingsleven in Hoeilaart betreft, kunnen we stellen dat deze zowel financieel, logistiek als promotioneel positief geëvalueerd wordt door de verenigingen. We moeten er natuurlijk over waken dat dit zo blijft.

Gelet op de Vlaamse beleidsprioriteiten inzake cultuurbeleid erkennen we dat het bereiken van kansengroepen een aandachtspunt blijft en een grote uitdaging vormt voor de Dienst Vrije Tijd en de betrokken adviesraden.

CultuurContentement

De Vereniging Vlaamse Cultuur- en gemeenschapscentra (VVC) hield in 2017 een grootschalige bevraging over de tevredenheid bij de bevolking over het culturele aanbod in heel Vlaanderen. Gemeenten, waarvan meer dan 100 inwoners deelnamen aan deze enquête, kregen er ook de resultaten van op papier. Hoeilaart was één van die (10 in totaal) gemeenten. (zie <https://www.cultuurcontentement.be/unieke-rapporten/>).

De resultaten voor Hoeilaart zijn wel met de nodige voorzichtigheid te interpreteren, want slechts 1% van de Hoeilanders nam eraan deel. De respons kwam voornamelijk van actieve deelnemers aan het cultureel leven in de gemeente, maar voor het toekomstig beleid vormt de uitslag ongetwijfeld een nuttig instrument.

Eén van de belangrijkste conclusies van de burgerbevraging is dat gemeenten moeten zorgen voor meer begeleiding en minder regulitis. Ze moeten beter communiceren over cultuur, meer betaalbare infrastructuur voorzien en op cultureel vlak meer durven experimenteren. Er blijken niet genoeg kansen te zijn voor nieuw artistiek talent en er bestaat nog geen of onvoldoende aanbod voor inwoners met andere culturele achtergronden.

Het GC Felix Sohie, zo blijkt ook uit de enquête, is een succesverhaal. Hoeilaart scoort hier bij het thema 'ondersteuning bij het organiseren' aanzienlijk boven het Vlaamse gemiddelde. Ook de bib presteert in aanbod, dienstverlening en activiteiten boven het Vlaamse gemiddelde.

De Wakkere Burger

De Dienst Vrije Tijd (DVT), waarvan de oprichting vanuit de raden aanvankelijk met enige scepsis werd bekeken en die daarbovenop een nogal woelig personeelsverloop kende, lijkt in rustiger vaarwater terechtgekomen en kan zich eindelijk meer gaan toespitsen op haar echte taken.

De werking van de Cultuurraad is voor een stuk afhankelijk van de communicatie met het beleid en daar was wel wat storing op de lijn. De schepen was te vaak verontschuldigd op onze vergaderingen en op een diensthoofd, dat zich zelden of nooit vertoonde op jeugd-, sport- of culturele manifestaties, zit (zat) ook echt niemand te wachten.

De VZW De Wakkere Burger, die zich inzet voor de versterking van de samenspraak tussen burger en bestuur, is in 2017 aan de slag gegaan om samen met de adviesraden, de Dienst Vrije Tijd en het College de Afsprakennota uit 2014 te evalueren. De resultaten van de gehouden enquête werden onlangs (7 juni 2018) voorgesteld aan de raden.

Opvallend is het verschil in perceptie tussen beleid en raden over de adviesfunctie van de raden. Waar bijvoorbeeld de raden van zichzelf vinden voldoende adviezen, ook spontane, uit te brengen, vinden de beleidsmakers dat vooral spontane adviezen ontbreken. Ook wat de ondersteuning door de ambtenaar betreft, lopen de wensen van de raden (ondersteuning zoveel als mogelijk) en de mening van het beleid (ondersteuning inperken tot het hoogstnodige) niet gelijk.

Een nieuwe afsprakennota met het nieuwe bestuur zal over die knelpunten duidelijkheid moeten scheppen.

Onroerend en roerend erfgoed

Dit voorjaar stelde een ambtenaar van de Vlaamse Gemeenschap de inventaris van het Hoeilaarts *Onroerend erfgoed* voor. Zo'n 110 gebouwen en bouwsels zijn in een voorlopige lijst opgenomen. Na een gemeentelijk onderzoek zal deze inventaris in 2019 definitief worden vastgelegd en in de toekomst de leidraad moeten vormen voor bouw- of verbouwaanvragen. De definitief vastgestelde lijst zal een belangrijk beleidsinstrument worden, waar ook de Gemeentelijke commissie voor ruimtelijke ordening (Gecoro) zijn zeg zal moeten hebben.

We moeten ook aandacht hebben voor onze landschappen, trage wegen, natuurgebieden en - niet te vergeten - het grootste deel van de gemeentelijke oppervlakte: het *Zoniënwoud*, waarvan een deel in 2017 is ingeschreven op de *Werelderfgoedlijst van de UNESCO*!

Er is ook zeer veel *roerend of immaterieel erfgoed* aanwezig in Hoeilaart. Het gaat niet enkel om archieven van verenigingen en gemeentelijk archief, maar ook om taal, liedjes, postkaarten, doodsprentjes, enz. De Heemkundige Kring verzamelt en archiveert velerlei gegevens en beschikt over een schat van informatie. En sinds kort kunnen we op de mooi verzorgde website www.hoeilaart.weleer.be oude foto's van Hoeilaart en omstreken bekijken.

II. Burgerparticipatie: bevindingen

Geografisch ligt Hoeilaart nogal geïsoleerd. Achter ons vormt het Zoniënwoud een natuurlijke grens, en links en rechts vormen de gewestgrenzen, respectievelijk met Brussel en Wallonië ook een (taal)barrière.

Hoeilaart telt zo'n 11.000 inwoners, waarvan slechts een minderheid aangesloten of actief is bij een sport-, jeugd-, senioren- of cultuurvereniging. We stellen vast dat grote manifestaties, zoals het Druivenfestival, de Meifeesten en Hoeilaart Feest, wel een ruim publiek bereiken. Ook de wijkfeesten en 'Wijk in de Kijker' brengen heel wat mensen samen en versterken het gemeenschapsleven. Door aanwezig te zijn op deze evenementen kunnen verenigingen of raden ook hun activiteiten promoten.

Verbeteren samenwerking

Hoe bereiken we met het verenigingsleven de andere inwoners en bij uitbreiding mensen uit onze buurgemeenten? Informatie-uitwisseling met de cultuurraden en –centra uit de buurgemeenten, ook die van het Brussels en Waals Gewest, kan zeker nog verbeterd worden.

Samenwerken is de boodschap! Niet alleen tussen de verenigingen (bijvoorbeeld de 'Fondsen'), maar ook met andere raden zoals GROS, milieuraad en bibliotheek, is samenwerking een succesverhaal. We denken bijvoorbeeld aan het Repaircafé, Toast Literair, Nacht van de Duisternis, Het Hele Dorp, de Multiculturele Happening, de WO I herdenkingen, Wereldfeest, Duurzame Doenderdag en 11.11.11 activiteiten. Een intenser overleg tussen verenigingen en de Dienst Vrije Tijd kan de programmering in het GC zeker een breder publiek doen aanspreken.

Cultuur voor iedereen

Cultuur moet alle bevolkingslagen bereiken. Deelnemen aan cultuur zorgt voor ontplooiing, ontwikkeling, vorming, sociale contacten en integratie en is belangrijk voor iedereen. Vooral voor kinderen, maar evengoed voor volwassenen, ook zij die het niet breed hebben. Bij kansarmen is cultuurbeleving (film, theater, muziek,...) wellicht een van de eerste dingen die in het uitgavenlijstje geschrapt wordt. Toch dient een gemis aan sociaal-culturele en educatieve activiteiten absoluut vermeden te worden. Ook bij de problematiek van vereenzaming bij ouderen kan cultuur één van de middelen zijn om deze te doorbreken. Zoals er kortingen bestaan voor vakantie- en naschoolse activiteiten zou voor culturele activiteiten een dergelijk systeem uitgewerkt kunnen worden. Hier kunnen verenigingen ook hun duit (letterlijk) in het zakje doen door bijvoorbeeld een aantal tickets gratis, of goedkoper, ter beschikking te stellen.

Integratie nieuwkomers

De onthaalmomenten van nieuwe inwoners zijn ook uitstekende momenten om de nieuwkomers kennis te laten maken met ons verenigingsleven en culturele infrastructuur. Een goede follow-up na het eerste onthaal ontbreekt nog; terugkommomenten zijn belangrijk. Voorstel is om na één jaar de nieuwkomers opnieuw persoonlijk aan te schrijven, met hen terug te blikken op hun ervaringen en om hen meer vertrouwd te maken met het Nederlandse taal- en activiteiten-aanbod in Hoeilaart. Hier ligt een taak voor het Welkomteam van vrijwilligers, met wie nieuwkomers naargelang hun taal, interesses of problemen in contact kunnen komen.

De 'Multiculturele Happening' is ook een integratiebevorderend initiatief voor inwoners van vreemde origine. Dit initiatief zou kunnen worden verruimd door samenwerking tussen Dienst Vrije Tijd, Dienst Burgerzaken en verenigingen.

Promotie van activiteiten

Het programmaboekje 1,2,3,... krijgt stilaan bekendheid, maar toch blijft het verbazingwekkend dat er ondanks al die inspanningen (behalve 1,2,3... ook Hier Hoeilaart, Uit in Hoeilaart, infopanelen, elektronisch bord aan de kerk, publicaties in de pers, mailingen en websites) toch nog altijd mensen beweren dat ze het niet wisten... Dichter aansluiten bij het 'Druivenabonnement' en integratie in het ticketsysteem voor de plaatselijke verenigingen zit al in de pijplijn.

III. Beleid: bevindingen

Door de reorganisatie van de Dienst Vrije Tijd kwam de relatie tussen gemeentelijk beleid en adviesraad onder druk staan. Er waren grondige meningsverschillen tussen de adviesraden, het (toenmalig) hoofd van de gemeentelijke administratie en het (toenmalig) diensthoofd over de taken en functie van de cultuurbeleidscoördinator als secretaris van de adviesraad en over de taken van de adviesraad zelf. De adviesraden drongen daarom aan op een evaluatie van de afsprakennota tussen het gemeentebestuur en de adviesraden. Deze evaluatie, geleid door 'De Wakkere Burger' is ondertussen afgerond en zal tussen het gemeentebestuur en de raden tot een verfijning van de afspraken moeten leiden.

Functies Cultuurraad

De Cultuurraad was ook aan zelfreflectie toe. Wat zijn onze eigen taken, wat verwachten wij van onze secretaris (gemeentelijk ambtenaar) en wat verwachten wij van het bestuur (onze schepen)? In de eerste plaats is de Cultuurraad een adviesraad, die de belangen van de aangesloten verenigingen behartigt en ze ook motiveert om hun werking en zo het cultureel leven in de gemeente te verbeteren. Zelf activiteiten organiseren is niet de eerste taak, hoewel dat de afgelopen jaren wel gebeurde (denk aan Hoeilaart Zomert, Apero-concerten en Niemandslaan-activiteiten rond de herdenking van WO I). Samenwerking tussen verenigingen stimuleren door ze te ondersteunen is een taak die de Cultuurraad in de toekomst kan invullen.

Taken secretaris en rol schepen

Naast de verslaggeving van de vergaderingen kan de secretaris de Cultuurraad bijstaan door te coördineren en te bemiddelen bij conflicten. Vanuit haar functie en professionele skills kan ze de verenigingen adviseren, ideeën aanbrengen, aanmoedigen en coachen. Zij is natuurlijk ook de schakel tussen verenigingen, de administratie en het gemeentebestuur.

Wat de rol van de schepen voor cultuur betreft, leven er bij de leden van de Cultuurraad een paar duidelijke wensen. Op dit ogenblik hebben drie verschillende schepenen met de Dienst Vrije Tijd te maken. De Cultuurraad zou liever een schepen zien die zowel cultuur, onderwijs, erfgoed, integratie en Vlaams karakter onder haar/zijn bevoegdheid heeft en die bovendien een wat actievere rol durft te spelen dan nu het geval is. De Cultuurraad wil voor de schepen graag een klankbord zijn en via adviezen en overleg het beleid stimuleren en inspireren.

Subsidiering verenigingen

De goede bezetting van het GC Felix Sohie wijst op een zeer levendig verenigingsleven. Er zijn meer activiteiten dan ooit tevoren. In het puntensysteem van het subsidiereglement behalen veel verenigingen meer punten dan vroeger. Maar doordat het gemeentelijk subsidiebudget gelijk blijft, zijn de punten minder waard geworden. Door actiever te zijn, krijgen verenigingen minder toelages toebedeeld en worden ze dus onvoldoende beloond voor hun inspanningen.

Het wordt tijd dat de subsidiering van de verenigingen opgetrokken wordt.

Erfgoed

Twee jaar geleden werd in de schoot van de Cultuurraad een *Erfgoedcommissie* opgericht. Het doel destijds was om concrete erfgoed dossiers te bespreken en het bestuur te adviseren over het erfgoedbeleid in de gemeente. Een tiental inwoners met verschillende expertises diende zich hiervoor aan. Op dit moment gaat het nog om een informeel overleg. Volgens de Erfgoedcommissie lijkt het op dit moment aan een gecoördineerd erfgoedbeleid te ontbreken. Daardoor blijven heel wat kansen onbenut. Er is volgens ons een grote interesse voor het lokale verleden, zeker indien het op een aantrekkelijke manier is ontsloten. Erfgoed is geen lang leven beschoren indien het niet beleefd kan worden, indien het niet op een aantrekkelijke manier aan de inwoners ontsloten kan worden. De Heemkundige Kring zou letterlijk meer uit haar kelder moeten komen. Het project *Hoeilaart Weleer* heeft dit alvast mooi aangetoond.

We roepen het toekomstige bestuur op om een geïnspireerd erfgoedbeleid te voeren. Dat kan door bestaande adviesraden ook aandacht te laten hebben voor erfgoed. Zo kan de Milieuraad nadenken over landschappen die bewaard zouden moeten worden en de GECORO over het bewaken van bepaalde dorpsgezichten en het opstellen van een handelingskader voor verbouwingen van gebouwen op de vastgestelde lijst. Ook de Seniorenraad kan vanuit haar ervaring zeker haar rol spelen.

IV. Bovenlokale samenwerking: bevindingen

Sinds 1 januari van dit jaar worden de zogenaamde persoonsgebonden materies of bevoegdheden van het provinciale niveau, waaronder Cultuur, overgeheveld naar het lokale niveau (en deels ook naar het gewestelijk niveau). Voor de bibliotheek was dit al sinds 2016 het geval. Als adviesorgaan is het belangrijk om erover te waken dat de overheveling van bevoegdheden op cultureel gebied leidt tot een goed resultaat.

Het nieuwe decreet dat het Bovenlokaal Cultuurbeleid regelt, vraagt heel wat aanpassingen van de lokale besturen en de lokale Cultuurdiensten of Diensten Vrije Tijd. Enige verduidelijking inzake de nieuwe situatie is niet overbodig. Wat verandert er, wat zijn de mogelijkheden, de moeilijkheden en de opportuniteiten inzake bovenlokale samenwerking? Informatie-uitwisseling en overleg met de collega-raden en cultuurdiensten uit de buurgemeenten zijn wenselijk. En niet alleen met die ene Vlaamse, maar is dat ook mogelijk door het nieuwe decreet?

Bovenlokaal cultuurbeleid

Er bestaan al verschillende bovenlokale initiatieven, zoals het 'Druivenabonnement', 'De Rand', 'Jazz met Pit', 'Druiventrots' en 'Straffe Streek'. De link met toerisme is bij deze laatste items zonneklaar. Ook de Lokale economie kan hier zijn voordeel mee doen. Toerisme en cultuur kunnen samen zeker een meerwaarde ontwikkelen. Themaroutes, zoals die van '150 Zoete Zomers', die onze streekproducten in de kijker zetten, lokken heel wat volk. Ze vormen een ideale gelegenheid om ook onze culturele troeven uit te spelen, bijv. door kunsttentoonstellingen of optredens in de lokale horeca en op het 'evenementenplein'.

Integratie anderstalige volwassenen

Vorming is een belangrijk facet van het cultuurbeleid. Enkele vormingsorganisaties zijn bovenlokaal actief, zoals het Centrum Volwassen Onderwijs (CVO), de Academie voor podiumkunsten (APKO), de Academie voor Beeldende Kunsten (BKO) en het Centrum voor Basiseducatie. Vooral het taalonderwijs is in de Vlaamse Rand belangrijk voor de integratie van anderstalige nieuwkomers. Toch zijn de Nederlandse taalcursussen nog altijd te weinig zichtbaar in Hoeilaart. De drempel voor anderstaligen om Nederlands te leren, blijft daardoor te hoog. Door het grote verloop van nieuwkomers en vertrekkers in onze gemeente, voornamelijk expats, moet het onthaal van de nieuwkomers zich vooral blijven richten op het Nederlandstalig onderricht, als hoeksteen voor een goede integratie.

V. Conclusies en aanbevelingen

Burgerparticipatie

1. Cultuur is voor iedereen

Conclusie:

Cultuur dient alle bevolkingslagen te kunnen bereiken. Inspanningen moeten blijvend geleverd worden om de deelname te bevorderen van nieuwkomers, mensen met een migratieachtergrond, anderstaligen, kansarmen en met eenzaamheid bedreigde mede-inwoners. Hier zijn ook taken weggelegd voor het 'ingekantelde' OCMW.

Aanbevelingen:

1.1. Focussen op (kleinschalige) programmatie op basis van samenwerking tussen verenigingen, raden, Dienst Vrije Tijd en andere lokale spelers, die ertoe bijdraagt dat (ver)banden in onze gemeenschap, zeker ook met nieuwkomers, worden versterkt.

1.2. Verruimen van de online ticketverkoop voor producties van de Dienst Vrije Tijd door deze faciliteit open te stellen voor verenigingen, waardoor de programmatie van de verenigingen vlotter toegankelijk is voor het publiek.

1.3. Stimuleren van anderstaligen om Nederlands te leren en ook te praktiseren teneinde hun integratie in Hoeilaart te bevorderen, onder meer door voorzieningen zoals het CVO, Café Combiné (Archeduc) en het Centrum voor Basiseducatie nadrukkelijk te promoten.

1.4. Verlagen van de drempel voor kansengroepen om gebruik te maken van culturele voorzieningen door een 'UIT-pas' project te initiëren dat de cultuurwaardebons kan vervangen. Naast een vast bedrag voor iedereen wordt voor kansarmen een extra ondersteuning ingevoerd die sowieso anoniem blijft.

Beleid

2. Relatie beleid, administratie en veld

Conclusie:

Het overleg tussen Beleid (schepen), Administratie (Dienst Vrije Tijd) en het Veld (Verenigingen, adviesraden) moet hersteld en verbeterd worden. De communicatielijnen moeten in twee richtingen

lopen, waarbij de Dienst Vrije Tijd niet steeds tussen hamer en aambeeld mag komen zitten. De evaluatie van de afsprakennota uit 2014 tussen adviesraden en bestuur, begeleid door de 'Wakkere Burger', moet uitmonden in duidelijke en klare nieuwe afspraken.

Aanbevelingen:

2.1. De Dienst Vrije Tijd een katalysator en motor laten zijn, die het cultuurleven aanstuwt en waar de hele bevolking baat bij heeft.

2.2. Aanstellen van een nieuw Diensthoofd van de DVT tot een prioriteit maken voor het nieuwe beleid en hem/haar in overleg met raden en beleid lijnen laten uitzetten voor een actief cultuurbeleid.

2.3. Hergroeperen van de bevoegdheden 'vrije tijd en welzijn' bij één schepen om reden van efficiëntie en duidelijkheid.

3. Subsidie voor verenigingen

Conclusie:

Het bruisende verenigingsleven in Hoeilaart is een verworvenheid, die ons stroomafwaarts de IJse met enige bewondering, of is het afgunst, wordt nagegeven. Maar het subsidiebudget zit al jarenlang onveranderd op hetzelfde niveau, terwijl zij meer activiteiten organiseren dan ooit tevoren.

Aanbeveling:

3.1. Verhoging van het subsidiebudget voor verenigingen als terechte beloning voor de door hen geleverde inspanningen.

4. Erfgoedbeleid

Conclusie:

Erfgoed is een belangrijk bindmiddel voor een gemeenschap, ook voor mensen die hier niet zijn opgegroeid. Erfgoed is een onderwerp dat aandacht verdient van de adviesraden. Ondersteuning is nodig voor erfgoedverenigingen in de gemeente waar het meeste werk gebeurt door vrijwilligers. Ons rijke erfgoed, zowel materieel als immaterieel, vormt ook een belangrijke toeristische troef.

Aanbevelingen:

4.1. Ondersteuning bieden aan de Heemkundige Kring bij het openstellen en toegankelijker maken (mits inachtneming van privacy overwegingen) van het *immaterieel* erfgoed dat vooral door deze Kring wordt verzameld.

4.2. Als gemeente deelnemen aan de Open Monumentendag of aan de Erfgoeddag en het verkennen van pistes voor financiering voor intergemeentelijke samenwerkingsverbanden rond erfgoed.

4.3. Opnemen van het waken over erfgoed in het takenpakket van de verschillende adviesraden. Coördinatie kan verlopen door de Erfgoedcommissie.

Bovenlokale samenwerking

5. Intergemeentelijke initiatieven

Conclusie:

Er bestaan al verschillende succesvolle bovenlokale initiatieven. Daarbij is gebleken is dat cultuur, sport en toerisme tezamen een meerwaarde betekenen. Bovenlokaal cultuurbeleid vraagt een brede blik. Cultuurdiensten, zowel van de Druivenstreek als van niet-Vlaamse buurgemeenten dienen elkaar beter te leren kennen, contact te onderhouden en waar mogelijk samen te werken, met respect voor de eigen taal. Mogelijkheden die het nieuwe decreet Bovenlokaal Cultuurbeleid biedt, dienen nader verkend en ook benut te worden.

Aanbeveling:

5.1. Het voortouw nemen bij het verkennen en benutten van de nieuwe mogelijkheden die het **decreet Bovenlokaal Cultuurbeleid** te bieden heeft.

Hoeilaart, juli 2018

Mede namens de leden van het Dagelijks bestuur en de Algemene Vergadering van de Cultuurraad,
Jan Lenaerts, voorzitter Cultuurraad.